

Allianz Research

Globalizacja 2.0

Czy USA i EU naprawdę mogą przenieść dotychczasową współpracę z Chinami do przyjaznych lokalizacji?

październik 2022

STRESZCZENIE

- **Globalizacja zmienia się, lecz nie zamiera, tymczasem ostatnie kryzysy wywołały pytania dotyczące struktury globalnych łańcuchów dostaw oraz ekspozycji na ryzyko związane z dostawcami nieprzystosowanymi do sytuacji geopolitycznej.** Od 2008 roku otwartość handlowa świata utrzymuje się na niezmiennym poziomie, bez wyraźnej tendencji spadkowej. Z analiz Allianz Trade wynika, że ta ogólna tendencja maskuje jednak rosnące rozbieżności między regionami, z silniejszą integracją w regionach Azji i Pacyfiku oraz Afryki (oraz słabszą w Europie i obu Amerykach), jak również rozwój pewnych technologii i sektorów. Jednocześnie rosnące napięcia geopolityczne skłaniają USA i Europę do zmniejszenia zależności od Chin. Tak naprawdę już od początku 2018 roku i wojny handlowej, Chiny zaczęły tracić udział w rynku importu amerykańskiego, częściowo na korzyść swoich azjatyckich konkurentów. Niemniej jednak o przeniesieniu współpracy do przyjaznych lokalizacji (friendshoring) łatwiej jest mówić niż go zrealizować.
- **Allianz Trade obserwuje, że komputery i telekomunikacja, elektronika, sprzęt gospodarstwa domowego, metale, samochody i sprzęt transportowy, chemikalia oraz maszyny i urządzenia to sektory charakteryzujące się najwyższym stopniem globalizacji – a większość z nich wykazuje silną ekspozycję na Chiny.** Łącznie odpowiadają za ponad 50% światowego handlu. Dostawy realizowane z Chin do reszty świata wynoszą od 6% (w przypadku samochodów i sprzętu transportowego) do 27% (komputery i telekomunikacja, elektronika, sprzęt gospodarstwa domowego) światowej produkcji w tych sektorach.
- **Co istotniejsze, Chiny są krytycznym dostawcą 276 rodzajów towarów dla USA, oraz 141 rodzajów towarów dla UE.** Dla porównania, USA są krytycznym dostawcą do Chin dla zaledwie 22 rodzajów towarów, natomiast UE – dla 188 rodzajów towarów. To znaczy, że w ekstremalnym scenariuszu, przewidującym całkowite zerwanie relacji handlowych USA-Chiny i UE-Chiny, więcej do stracenia mają USA i Europa: utrata krytycznych dostaw kosztowałaby 1,3% PKB w przypadku USA oraz 0,5% PKB dla UE, przy 0,3% PKB dla Chin. Należy zauważyć, że jeszcze w 2018 roku, krytyczna zależność USA od Chin była niemal o połowę niższa niż obecnie (0,7% PKB wobec 1,3%).
- **Meksyk, Korea Południowa, Japonia, Wietnam, Indonezja, Brazylia i Malezja mogą mieć najlepszą pozycję jako kandydaci do przyjaznego przeniesienia współpracy z USA i UE.** Jednak USA

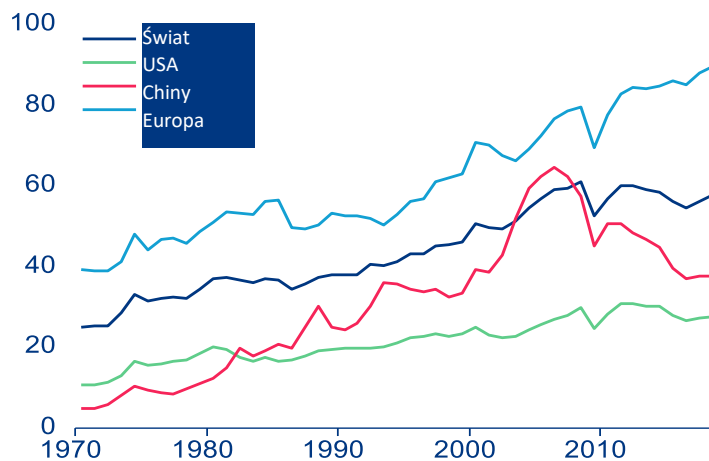
i UE mogą również dążyć do zwiększania własnej współpracy handlowej. W przypadku 300 rodzajów towarów, to w rzeczywistości UE jest najczęstszym krytycznym dostawcą dla USA. Tymczasem pod względem wielkości importu, dostawy te odpowiadają zaledwie 4% całkowitego importu USA – wobec niemal 10% krytycznego importu USA z Chin. Rozwiązaniem, które pomogłoby zniwelować tę lukę mogłoby być porozumienie o wolnym handlu, zwłaszcza, że rośnie zależność UE od USA w zakresie dostaw energii (ropy i gazu).

1. Globalizacja zmienia się, lecz nie zamiera

Po napięciach handlowych, które urzeczywistniły się pod rządami Trumpa, główne kryzysy ostatnich kilku lat - globalna pandemia Covid-19 i trwająca wojna w Ukrainie - nasiliły wątpliwości co do przyszłości globalizacji i zwiększyły uwagę poświęcaną ekspozycji w łańcuchu dostaw. Lecz globalizacja jeszcze nie umarła. Choć wydaje się, że widać wzrost tendencji do powrotu do kraju, relokacji do przyjaznych lokalizacji lub kończenia współpracy z krajami nieprzystosowanymi do sytuacji geopolitycznej (takimi jak np. Chiny), to podpisywane są również porozumienia o wolnym handlu i widać w 2022 roku spadek barier handlowych.

Te sprzeczne tendencje oznaczają, że światowe przepływy handlowe w pewnym sensie dostosowały się do różnych wstrząsów, a czasami odzwierciedlają zmiany strukturalne w gospodarce światowej. Wskaźnik ilościowy, tj. handel jako procent PKB (zob. Wykres 1) pokazuje, że ogólnie globalizacja wydaje się trwać w zawieszaniu – lecz się nie cofa. Udział ten wzrósł z 25% w 1970 roku do szczytowego poziomu 61% w 2008 roku. Poza zmiennością związaną z globalnym kryzysem finansowym, umiarkowany trend spadkowy obserwowany w ostatniej dekadzie jest wynikiem bardzo widocznego spadku udziału handlu w PKB Chin (36% w 2019 w porównaniu z najwyższym poziomem 64% w 2006 roku)¹.

Wykres 1 – Obrót towarami i usługami jako % PKB

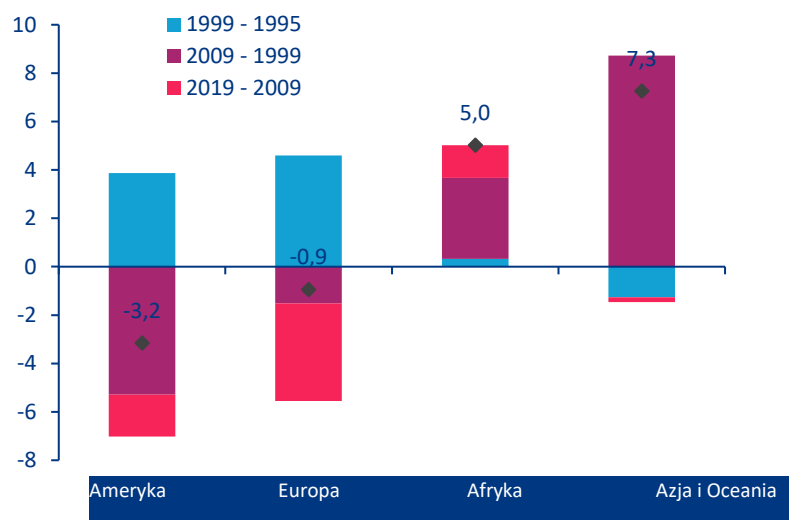

Źródła: Bank Światowy, źródła krajowe, Dział Analiz Allianz

Jednak płaski ogólny miernik globalizacji maskuje zmiany w strukturze światowego handlu - zarówno pod względem geograficznym, jak i sektorowym. Inną drogę rozwoju widać było w szczególności w zakresie integracji regionalnej (zob. Wykres 2). Od 1999 roku handel wewnątrzregionalny jako udział w całkowitym handlu wzrósł o ponad 7 pkt proc. w regionie Azji i Pacyfiku oraz o 5 pkt proc. w Afryce, podczas gdy zmalał o niemal 1 pkt proc. w Europie i ponad 3 pkt proc. w regionie Ameryk.

Wykres 2 – Handel wewnątrzregionalny jako udział w całkowitym handlu: zmiana w poszczególnych okresach (pkt proc.)

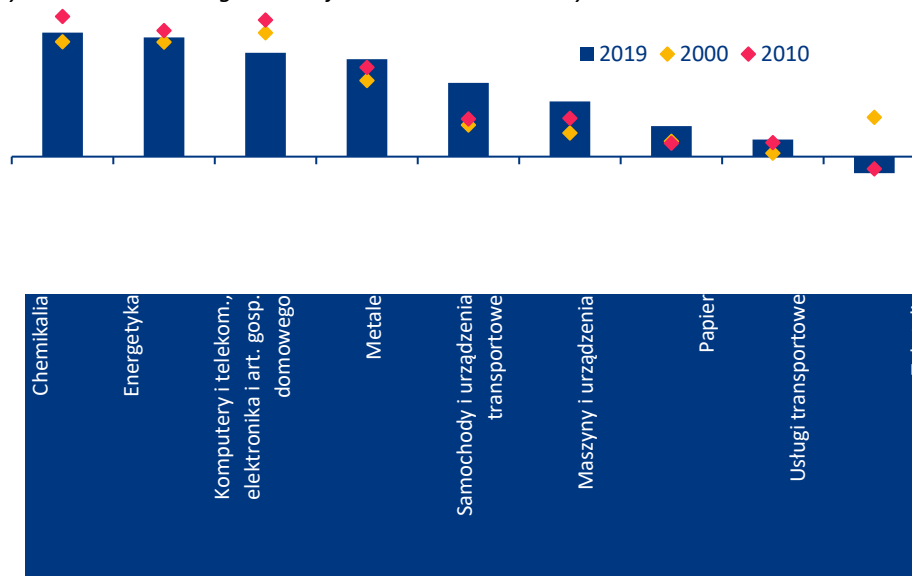
¹ 5% w 2002, 9% w 2008, 13% w 2019 oraz 15% w 2021 roku.

Źródła: UNCTAD, Dział Analiz Allianz

Te zmiany geograficzne są czasami wynikiem regionalnych porozumień handlowych, ale można je również powiązać ze specjalizacjami sektorowymi i różnym stopniem zaangażowania w globalne łańcuchy dostaw. Globalizacja rzeczywiście w ostatnich dziesięcioleciach była częściowo napędzana przez rozwój pewnych technologii i sektorów. Aby przeanalizować to zjawisko szczegółowo, opracowujemy wskaźnik globalizacji dla poszczególnych sektorów (zob. Wykres 3), który uwzględnia handel lub produkcję w sektorze, które przekraczają więcej niż jedną granicę. Innymi słowy, bierzemy pod uwagę handel lub produkcję, która nie tylko płynie z kraju źródłowego bezpośrednio na rynek końcowy, ale która uczestniczy w różnych etapach łańcuchów dostaw.

Wykres 3 – Wskaźnik globalizacji* w rozbiciu na sektory

* udział w handlu lub produkcji opartej na globalnym łańcuchu wartości poza handlem lub produkcją sektora, odległość od poziomu globalnego

Źródła: Bank Światowy (WITS), Dział Analiz Allianz

W Allianz Trade stwierdzamy, że największymi sektorami na świecie, które również mają znacząco dodatnie wyniki w zakresie globalizacji, są:

- Komputery i telekomunikacja, elektronika, artykuły gospodarstwa domowego (14% handlu światowego)
- Metale (14% handlu światowego)
- Samochody i urządzenia transportowe (9% handlu światowego)

- Chemikalia (9% handlu światowego)
- Maszyny i urządzenia (5% handlu światowego)

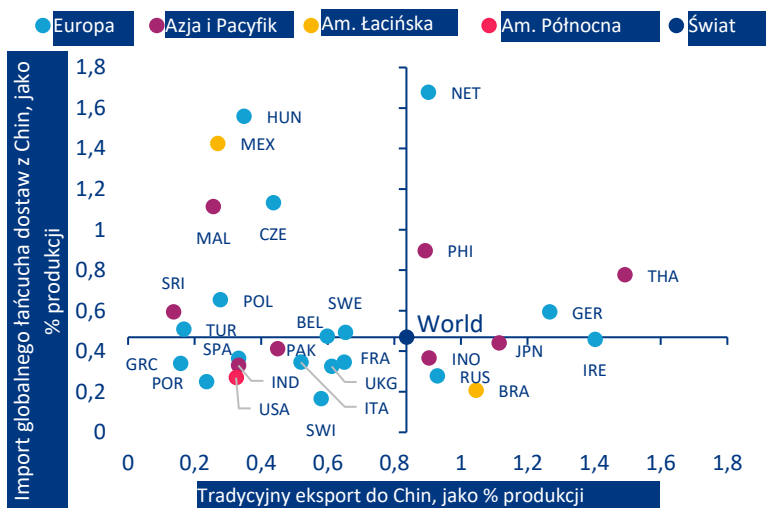
Te pięć sektorów odpowiada łącznie za ponad 50% światowego handlu. W dalszej części artykułu koncentrujemy się na tych pięciu dużych i zglobalizowanych sektorach i szczegółowo analizujemy, w jaki sposób Chiny uczestniczą w ich globalnych łańcuchach dostaw. Taka analiza może pomóc nam ocenić, w jakim stopniu możliwe jest uniezależnienie się od Chin, a w końcu – jaka jest przyszłość globalizacji..

2. Chwilowo trudno jest pozbyć się zależności od Chin

Zależność świata od Chin jest dwojaka, oparta na popycie i podaży. Zależności te można zrozumieć poprzez dane dotyczące handlu, analizując zarówno handel tradycyjny (tj. towary przekraczające tylko jedną granicę z kraju pochodzenia na rynek końcowy), jak i handel oparty na globalnym łańcuchu wartości (tj. towary przekraczające więcej niż jedną granicę i wykazujące całkowity udział na różnych etapach łańcuchów dostaw).

Po stronie popytu, tradycyjny światowy eksport do Chin stanowi 0,8% światowej produkcji (zob. Wykres 4). Udział ten sięga nawet 2,7% w przypadku Korei Południowej i Australii, w przypadku Niemiec wynosi 1,3%, i 0,3% w przypadku USA. W poprzednich raportach Allianz Trade stwierdził, że Tajwan, Malezja, Singapur, Tajlandia i Chile są najbardziej uzależnione od popytu z Chin i w średnim okresie poniosą największe straty, ponieważ Chiny zmierzają w kierunku autonomii przemysłowej, generując mniejszy popyt na towary z zagranicy². Straty dla całej strefy euro mogą w średniej perspektywie wynieść do 0,9% PKB, przy czym najbardziej narażone są sektory maszyn i urządzeń, budownictwa, rolno-spożywczy i elektroniczny.

Wykres 4 – Ekspozycja związana z Chinami w zakresie popytu (eksport do Chin, % produkcji) i podaży (import z Chin w światowym łańcuchu wartości, % produkcji)

Uwaga: Tajwan, Wietnam, Korea Południowa, Australia, Hongkong i Singapur, które charakteryzują się silną ekspozycją, zostały usunięte z wykresu dla lepszej czytelności.

Źródła: Bank Światowy (WITS), Dział Analiz Allianz

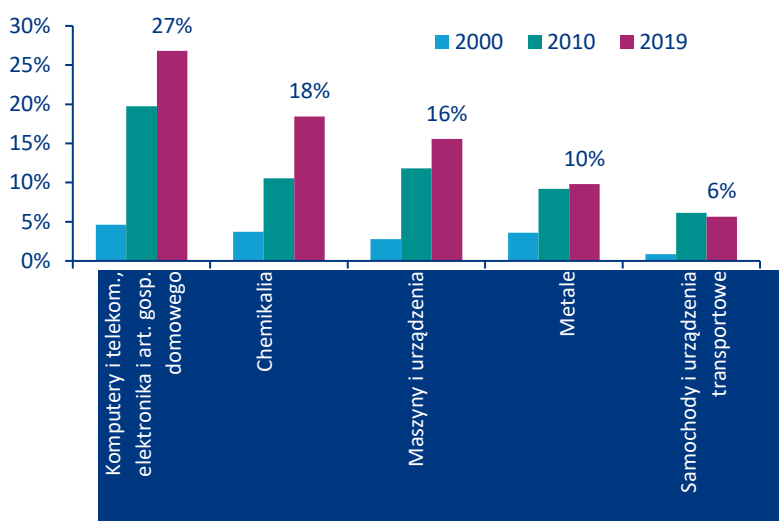
Po stronie podaży, pod względem wartości bezwzględnej, Chiny są zdecydowanie największym światowym dostawcą, którego produkcja kierowana do globalnych łańcuchów wartości wynosi prawie 3,4 bln USD (na drugim miejscu są Stany Zjednoczone z 1,8 bln USD, a na trzecim Niemcy z 1,4 bln USD). W wartościach względnych, globalny import w łańcuchach wartości z Chin stanowi 0,5%

² Zob. [“Dual circulation : China’s way of reshoring? \[Podwójna cyrkulacja: chiński sposób na powrót do domu?\]”](#), gdzie zawarto więcej informacji na ten temat

światowej produkcji (zob. Wykres 4). Udział ten sięga aż 3,9% dla Wietnamu, 3% dla Singapuru i 2,3% dla Tajwanu i Hongkongu. W Niemczech wynosi on 0,6%, a w USA 0,3%.

Patrząc na pięć dużych i zglobalizowanych sektorów, które zidentyfikowaliśmy w poprzedniej części widać, że chińska produkcja przeznaczona do handlu tradycyjnego i opartego na globalnym łańcuchu wartości jako udział w globalnej produkcji sektora waha się od 6% (samochody i urządzenia transportowe) do 27% (komputery i telekomunikacja, elektronika, sprzęt gospodarstwa domowego) – zob. Wykres 5. Dla każdego z sektorów, około dwie trzecie wskaźnika odpowiada za produkcję przeznaczoną do tradycyjnego eksportu, a reszta to produkcja przeznaczona do eksportu do globalnego łańcucha wartości³. Co ważne, pomimo niewielkiej tendencji spadkowej globalizacji w latach 2010-tych i pomimo nasilających się po tym okresie rozmów na temat uniezależnienia się od Chin, zależność świata od dostaw z Chin w rzeczywistości znacznie wzrosła w trzech z pięciu analizowanych sektorów (tj. komputery i telekomunikacja, elektronika, sprzęt gospodarstwa domowego, chemikalia oraz maszyny i urządzenia - zob. Wykres 5).

Wykres 5 – Produkcja Chin kierowana do handlu tradycyjnego i opartego na globalnym łańcuchu wartości, jako % globalnej produkcji w sektorze

Źródła: Bank Światowy (WITS), Dział Analiz Allianz

Idąc o krok dalej w obrębie sektorów w Allianz Trade obserwujemy, że skoncentrowane uzależnienie od określonych rodzajów towarów może również okazać się problematyczne. Ostatnie lata pokazały bowiem, że nagłe wstrzymanie działalności przemysłowej w krajach źródłowych (np. z powodu zamknięcia zakładów spowodowanego przez Covid-19) może przyczynić się do poważnych niedoborów towarów lub środków produkcji (np. półprzewodników i układów scalonych). Aby zrozumieć, czy USA i UE są krytycznie uzależnione od niektórych krajów zaopatrujących je, analizujemy szczegółowe dane handlowe według produktów (na poziomie sześciocyfrowym Systemu Zharmonizowanego, który klasyfikuje towary w 6 338 kategoriach) dla 35 największych eksporterów na świecie. Biorąc za przykład zależność USA od Chin, Chiny są uznawane za krytycznego dostawcę pewnego rodzaju towaru X, jeżeli spełnione są trzy kryteria⁴:

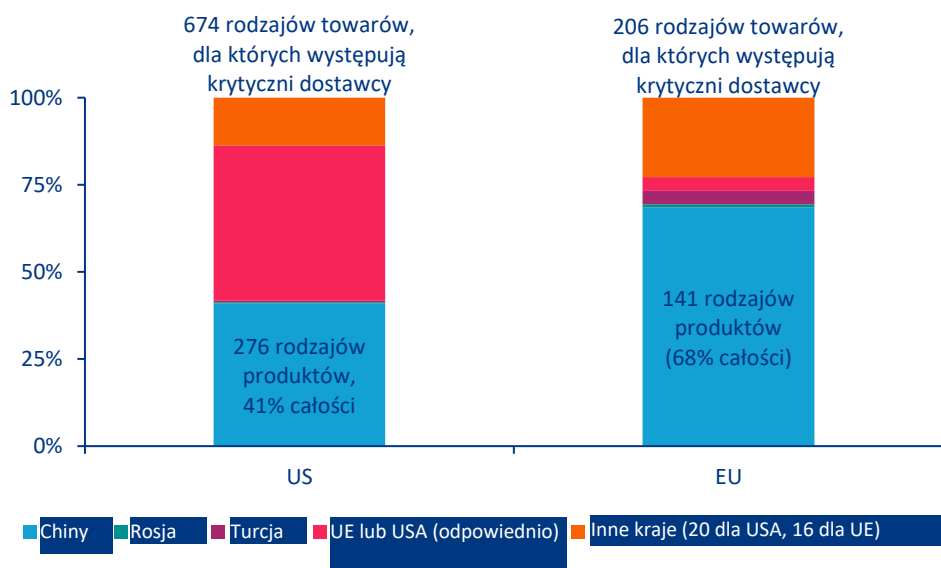
- (1) USA są importerem netto towaru X
- (2) Ponad 50% importu USA w zakresie towaru X pochodzi z Chin
- (3) Udział Chin w światowym rynku eksportu towaru X przekracza 50%

³ Należy zwrócić uwagę, że gdybyśmy wzięli pod uwagę również produkcję na rynek krajowy, Chiny reprezentowałyby od około 20% do około 50% światowej produkcji w tych pięciu sektorach. Nie uwzględniamy tego, ponieważ naszym celem jest zrozumienie zależności reszty świata od dostaw eksportowanych przez Chiny.

⁴ Taka definicja zależności krytycznej jest zgodna z analizami, np. „The dependency on China of Spain’s supply chains” [„Zależność hiszpańskich łańcuchów dostaw od Chin”], Lucia Salinas Conte (2022).

W Allianz Trade stwierdzamy, że USA wykazują łącznie 674 zależności krytyczne (zob. Wykres 6), z czego 276 dotyczy Chin. Import tych towarów przez USA z Chin stanowi prawie 50% całkowitego importu z Chin, czyli niemal 10% całkowitego importu USA. Innymi nieprzystosowanymi do sytuacji geopolitycznej krytycznymi dostawcami dla USA są Turcja i Rosja, ale z odpowiednio tylko w zakresie czterech i dwóch rodzajów towarów⁵. W przypadku UE, całkowita liczba zależności krytycznych jest znacznie niższa i wynosi 206 rodzajów produktów: 141 z nich dotyczy Chin, co stanowi 15% całkowitego importu UE z Chin i 3% całkowitego importu UE. UE ma również osiem zależności krytycznych od Turcji i dwie od Rosji⁶.

Wykres 6 – Krytyczni dostawcy towarów dla USA i UE, rozbite na wybrane kraje

Źródła: ITC, Dział Analiz Allianz

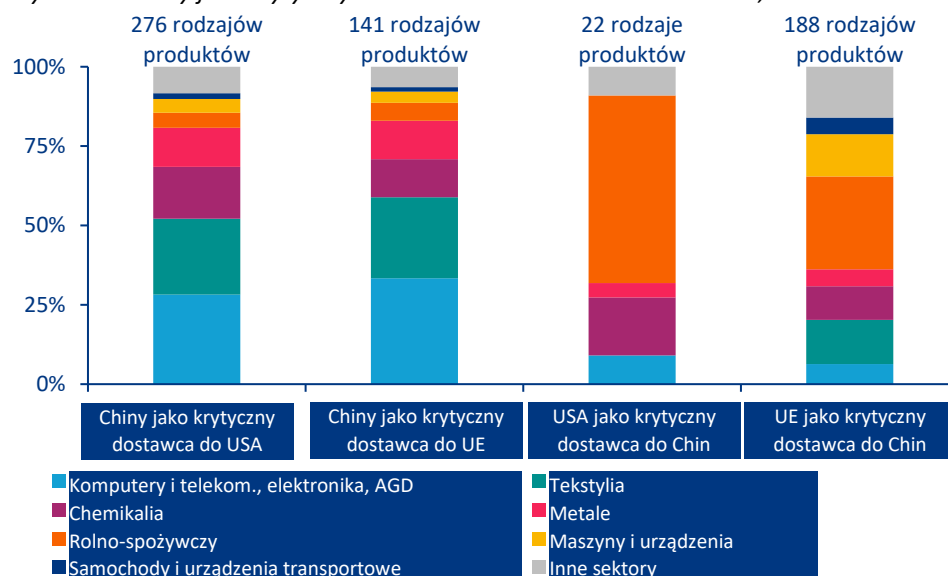
Interesujące jest również to, że w przypadku USA, przy 300 rodzajach towarów, UE pojawia się jako najczęstszy krytyczny dostawca. Największe sektory to maszyny i urządzenia (23%), przemysł chemiczny (15%), rolno-spożywczy (14%), tekstylny (13%) i metalowy (11%). Jednak pod względem wielkości importu, dostawy tych 300 rodzajów towarów z UE stanowią zaledwie 4% całkowitego importu USA – w porównaniu do prawie 10%, jeżeli chodzi o import krytyczny z Chin. Ta luka może oznaczać podstawę do pogłębienia współpracy handlowej między USA i UE.

Krytyczna zależność USA i UE od Chin występuje głównie w następujących czterech sektorach: komputery i telekomunikacja, elektronika, urządzenia gospodarstwa domowego; tekstylia; chemia i metale. Z kolei patrząc na zależności w drugą stronę okazuje się, że USA są krytycznym dostawcą dla Chin tylko w przypadku 22 rodzajów towarów (głównie w sektorze rolno-spożywcym), co stanowi zaledwie 3% chińskiego importu z USA i 0,2% całkowitego importu Chin. Natomiast rola UE jest bardziej znacząca, ponieważ jest ona krytycznym dostawcą w przypadku 188 rodzajów towarów (głównie w sektorze rolno-spożywcym, tekstylnym oraz maszyn i urządzeń). Stanowi to prawie 20% importu Chin z UE, ale tylko 2% całkowitego importu Chin.

⁵ USA wykazuje cztery krytyczne zależności od Turcji w sektorach rolno-spożywcym i tekstylnym, oraz dwie od Rosji – w sektorach energetyki, maszyn i urządzeń.

⁶ UE wykazuje osiem krytycznych zależności od Turcji w sektorze rolno-spożywcym, budowlanym i tekstylnym oraz dwie od Rosji w sektorach budownictwa i energetyki.

Wykres 7 – Chiny jako krytyczny dostawca do USA i UE oraz vice versa, rozbięcie na sektory

Źródła: ITC, Dział Analiz Allianz

Oznacza to, że - w skrajnym scenariuszu całkowitego zerwania stosunków handlowych USA-Chiny i UE-Chiny – to USA i UE mają więcej do stracenia. Utrata krytycznych dostaw, które prawdopodobnie trudno będzie zastąpić, wyniosłaby:

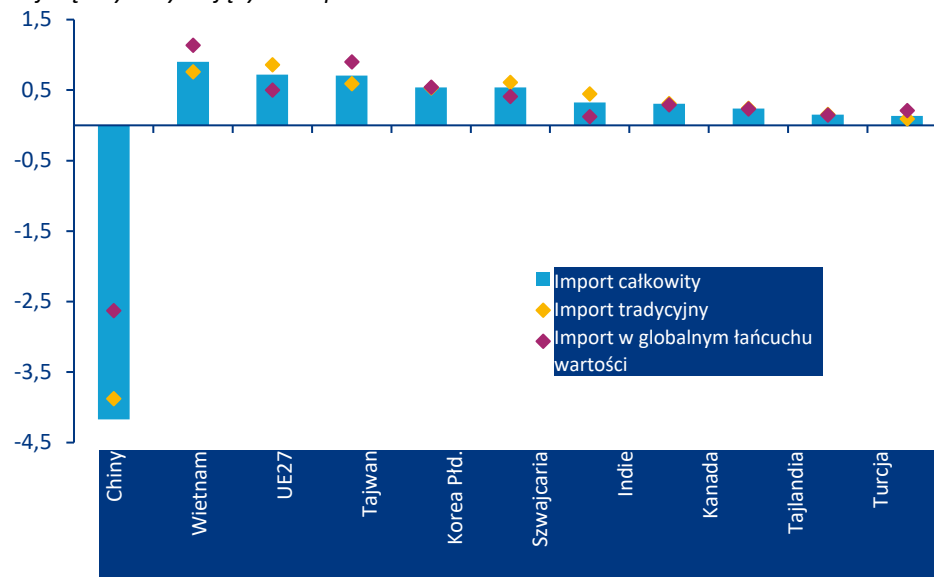
- 10% całkowitego importu w przypadku USA, tj. 1,3% PKB
- 3% całkowitego importu w przypadku the UE, tj. 0,5% PKB
- 2% całkowitego importu w przypadku Chin, tj. 0,3% PKB

Takie (asymetryczne) krytyczne zależności wyjaśniają, dlaczego przeniesienie współpracy do przyjaznych lokalizacji znajduje się coraz częściej w obszarze zainteresowania firm i decydentów z USA i UE. Tym bardziej, że krytyczna zależność świata od Chin wydaje się stale rosnąć: Biorąc za przykład USA widać, że krytyczne dostawy z Chin stanowiły w 2018 roku 0,7% PKB, w porównaniu z 0,4% w 2010 roku.

3. Przeniesienie współpracy z Chin do przyjaznych lokalizacji: kim są potencjalni kandydaci?

Trudno jest otrząsnąć się z zależności od Chin, ale ostatnie doświadczenia z wojny handlowej USA-Chiny mogą dostarczyć pewnych wskazówek. Podwyżki taryf celnych między tymi dwoma krajami zostały wprowadzone po raz pierwszy w 2018 i od tego czasu taryfy pozostają na wysokim poziomie (pomimo nieznacznych spadków po zawarciu Porozumienia Fazy Pierwszej na początku 2020 roku). W rezultacie Chiny tracą udział w rynku importu amerykańskiego: biorąc pod uwagę całość importu (tj. zarówno tradycyjny, jak i globalny łańcuch wartości), udział Chin w rynku wzrósł z 4% w 2000 do 13% w 2010 i 15% w 2018 roku, po czym spadł do 10% w 2021. W ten sposób Chiny przesunęły się z pozycji drugiego największego źródła importu dla USA (po UE-27) w 2018 na pozycję czwartą w 2021 roku (po UE-27, Meksyku i Kanadzie). Na tej stracie częściowo skorzystali konkurenci azjatyccy (zob. Wykres 8), przy czym Wietnam, Tajwan, Korea Południowa, Indie, Tajlandia i Malezja należą do pierwszej dziesiątki eksporterów, którzy zyskują udział w rynku w okresie 2018-2021. Ich łączne zyski wynoszą 2,8 pkt proc. (w porównaniu z utratą przez Chiny 4,2 pkt proc.). UE-27 zyskała w tym okresie 0,7 pkt proc. udziału w rynku ogółem.

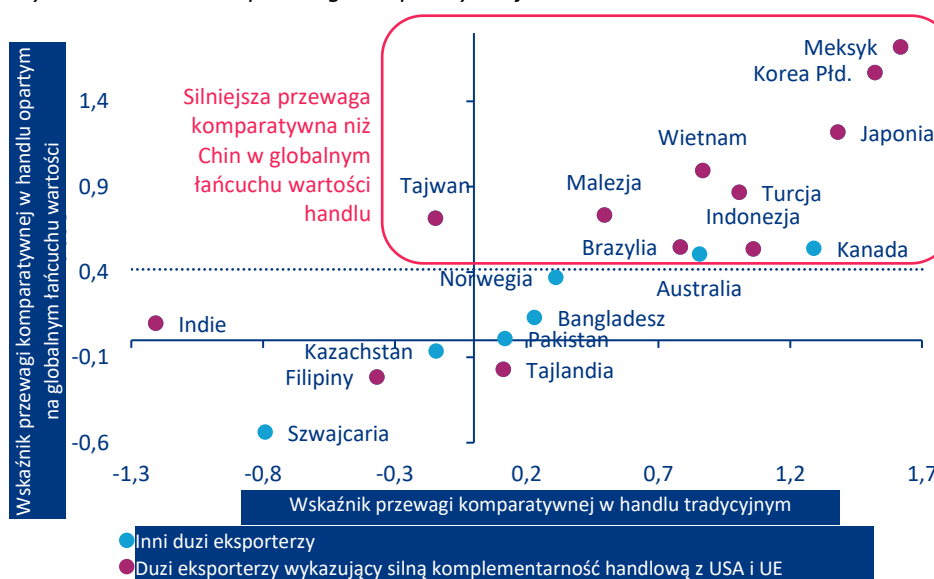
Wykres 8 – Zmiana udziału rynkowego importu USA w okresie 2018-2021 (pkt proc.), Chiny i 10 największych zyskujących eksporterów

Źródła: Bank Światowy (WITS), Dział Analiz Allianz

Poza doświadczeniem wojny handlowej między USA a Chinami, przyglądamy się strukturze handlowej i sile eksporterów, aby ustalić, kto może być lepiej przygotowany do czerpania korzyści z uniezależnienia się USA i UE od Chin. W tym celu obliczamy indeksy komplementarności handlowej, które mierzą podobieństwo między strukturami eksportu i importu pary krajów, oraz indeksy przewagi komparatywnej, które mierzą względną przewagę eksportera w danym sektorze. Wskaźniki te stosowaliśmy już w poprzednich analizach⁷, ale nowością jest to, że nasze szacunki opieramy na danych dotyczących handlu tradycyjnego i opartego na globalnym łańcuchu wartości, a nie na handlu ogółem, ale nowością jest to, że nasze szacunki opieramy na danych dotyczących handlu tradycyjnego i opartego na globalnym łańcuchu wartości, a nie na handlu ogółem. Nie jest to może zaskoczeniem, biorąc pod uwagę wielkość chińskiej gospodarki i jej siłę roboczą. Jednak patrząc na globalny łańcuch wartości handlu, a więc eksport towarów, które są produkowane w wielu krajach, Chiny nie są najbardziej konkurencyjne.

Wykres 9 – Wskaźniki przewagi komparatywnej

Źródła: Bank Światowy (WITS), Dział Analiz Allianz

⁷ Zob. nasza wcześniejsza publikacja "The world is moving East, fast" ["Świat porusza się na Wschód, i to szybko"]

Biorąc pod uwagę wszystkie czynniki, czyli:

- Silną komplementarność handlową z USA i UE.
- Większą niż w przypadku Chin konkurencyjność w zakresie globalnego handlu łańcuchem wartości.
- Silną konkurencyjność w zakresie handlu tradycyjnego (choć niższą niż Chin).
- Brak napięć geopolitycznych z USA i UE,

w Allianz Trade stwierdzamy, że Meksyk, Korea Południowa, Japonia, Wietnam, Indonezja, Brazylia i Malezja mogą być najlepszymi kandydatami do przeniesienia dotychczasowej współpracy z Chinami.

Jak zawsze, oceny podlegają poniższemu wyłączeniu odpowiedzialności.

OŚWIADCZENIA DOTYCZĄCE PRZYSZŁOŚCI

Niniejszy dokument zawiera oświadczenia dotyczące przyszłości, takie jak prognozy czy przewidywania, które opierają się na bieżących poglądach i założeniach kierownictwa i które podlegają znanym i nieznanym ryzykom i niepewnościom. Rzeczywiste wyniki, dane czy zdarzenia mogą odbiegać znacząco od przewidywanych czy

domniemywanych w takich oświadczeniach prognostycznych.

Różnice mogą wynikać ze zmian czynników, między innymi: (i) ogólnej sytuacji gospodarczej i konkurencyjnej w kluczowej działalności i na kluczowych rynkach Allianz, (ii) wyników na rynkach finansowych (szczególnie w zakresie zmienności, płynności, zdarzeń kredytowych), (iii) częstotliwości i wagi zdarzeń szkodowych, w tym w odniesieniu do szkód wynikających z katastrof naturalnych, a także zmian w kosztach szkód, (iv) trendów poziomów umiarności i zachorowalności, (v) poziomu odporności, (vi) poziomu braku płatności - szczególnie w segmencie bankowości, (vii) poziomu stóp procentowych, (viii) kursów walutowych, szczególnie EUR/USD, (ix) przepisów prawnych i regulacji, szczególnie podatkowych, (x) wpływu przejęć, w tym kwestii związanych z integracją i reorganizacją oraz (xi) ogólnych warunków konkurencyjnych w zakresie lokalnym, regionalnym, krajowym i/lub globalnym. Wiele z tych czynników może cechować się zwiększonym prawdopodobieństwem wystąpienia lub wyższą wagą skutków ich wystąpienia w przypadku wystąpienia ataków terrorystycznych i ich konsekwencji.

BRAK OBOWIĄZKU AKTUALIZACJI

Spółka nie jest zobowiązana do aktualizacji żadnych prognoz czy oświadczeń dotyczących przyszłości zawartych w niniejszym raporcie, za wyjątkiem informacji, których ujawnienia wymagają przepisy prawa.

Allianz Trade stanowi znak towarowy służący do oznaczenia zakresu usług świadczonych przez Euler Hermes.